

Izhaja — izvenredni ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopolni naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrančiškana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik: Stefan Godina. — Lastnik: konsorcijska hiša Edinosti. — Tisk: tiskarna Edinosti. — Naročnina znaša na mesec L. 6.—, pol leta L. 32.— in celo leto L. 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 stotink; osmrtnice, zaloga, poslanice in vabila po 60 stotink; oglasni denarni zavod po 100 stotink. — Mali oglas po 20 stotink, beseda, najmanj pa L. 2.—. — Oglase sprejema inšerati oddelček Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in inšerati oddelček se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška As. 20.

Pogajanja za koncentracijsko vlado.

Vesničeva naloga za sestavo novega kabineta obeta dober uspeh.

Davidović o političnem položaju.

BELGRAD, 11. (JDS). Davidović je podal dopisnikom »Pravde« sledečo izjavo o političnem položaju: Čela situacija se doslej še ni premaknila. Nefrančiškana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik: Stefan Godina. — Lastnik: konsorcijska hiša Edinosti. — Tisk: tiskarna Edinosti. — Naročnina znaša na mesec L. 6.—, pol leta L. 32.— in celo leto L. 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Ministrski svet.

BELGRAD, 11. (JDS). Danes dopolne se je vrtil ministrski svet, na katerem se je razpravljalo o vprašanju agrarne reforme in o stališču demokratskega združenja ki nikakor ne pripušta, da bi nova koalicijska vlada izpremenila ali odložila navedbe prejšnje vlade glede agrarne reforme. Sedanja vlada namerava izvršiti izpremembe še pred svojim odstopom. — Demokratska zveza stoji prej ko slej trdno na svojem stališču glede agrarne reforme in želi, da pride čimprej do močne koncentracijske vlade. Jutri ima plenarni demokratski zbor, na kateri se odloči glede demokratske zveze in v tem vprašanju. Ko se je izvedelo o koncu demokratske stranke za sklepe današnjega ministrskega sveta glede izpremembe agrarne reforme, o čemer se je sicer varovala s strani vlade stroga tajnost, je zavladalo veliko razburjenje ter je prevladovalo uverjenje, da stori sedanja vlada vsa, da zavlači pogajanja in da ji ni nič ležeče na tem, da bi se čimprej sestavila močna koncentracijska vlada.

POGAJANJA MED STRANKAMI.

ZAGREB, 11. »Narodna Politika« poroča iz Belgrade, da zahteva parlamentarna zveza kot najmočnejša parlamentarna skupina zuse 9 ministrskih mest, demokratski in dr. Smolčakova skupina pa bi dobila 8 ministrskih mest. V primeru, da Smolčakova ne bi šel v novi kabinet, bi pripadel njegov mandat parlamentarni zvezi. Pri razdelitvi listnic ne bi prišli poleg tega v poštev mesti vojnega in zunanega ministra. Od demokratske bi prevzel ministristvo prosvete Svetozar Pribičević, agrarno reformo Henrik Krizanec, notranje ministristvo pa Ljuba Davidović. Od slovenskih demokratov bi prišel v kabinet Veloslav Kukec, katero listnico pa bi prevzel doslej še ni znano.

BELGRAD, 11. (JDS). Danes dopolne je konferiral Davidović z Vesničem, kateremu je sporočil, da bo jutri, po seji demokratske zveze, sporočil, kako stališče je zavzel demokratska zveza napram vladni zahtevi po sestavi koncentracijske kabineta. Takoj nato je bil sprejet dr. Vesnić od regenta in daljši avdienci in je poročal o poteku njegovih pogajanj z demokratsko zvezo. Popoldne je bil sprejet v avdienci tudi Protić, ki je poročal regentu o sklopih ministrskega sveta. — Včeraj zvečer je posel demokratski klub dr. Momčilo Ninić ter konferiral z Davidovićem in Svetozarjem Pribičevićem, ki sta mu sporočila, da pade odločitev demokratske zveze jutri dopoldne.

BELGRAD, 12. Na današnji seji demokratske zveze se je Ljuba Davidović odrekel dolžnosti, da bi vodil nadalje pogajanja z parlamentarno zvezo. Nadaljnja pogajanja bo vodil dr. Milorad Drašković, ki je dobil za to že potrebno navodilo.

BELGRAD, 12. (SLS) Včeraj je imel demokratski klub sejo, na kateri se je razpravljalo vprašanje koncentracije, kakor tudi vprašanje vstopa demokratov v koncentracijski kabinet. Na seji je došlo do ostrih nasprotij med levimi in desnim krilom demokratske zveze. Desnica, ki je v prvi vrsti dr. Kramar, samostalni, je nastopila proti zahtevam levic pod vodstvom Pribičevića. Medtem ko desnica obseja takšno levico glede židovske stave, ki zahteva sporazum s parlamentarno zvezo, da se sprejme volilni zakon, izvedejo najnujnejši posli in preide na volitve, hoče levica predvsem onemogočiti vsak trud za sestavo koncentracijske vlade ter je nazadnje izprožila vprašanje agrarne reforme. Zlasti je zbudila začetne izjave demokratske zveze, ki zahteva, naj se parlament radi medelavosti razpusti.

BELGRAD, 12. »Tribuna« poroča, da se pogajanja za sporazum o sestavi koncentracijske vlade uspešno bližajo h koncu. Kakor znano, so krožile danes po prestolnici vesti, — v kolikor so resnične, se bo pokazalo tekom današnjega dne, — da se bo danes objavila listina novega širšega koncentracijskega kabineta. Ako so verjetni glasovi, je imel Demokratski klub danes dopolne sejo, na kateri naj bi se definitivno sklepalo glede sporazuma, v prvi vrsti pa, da se odobri stališče voditeljev, ki so ga zavzemali tekom pogajanj. Po znanih se more sklepati, da demokratski klub ne bo, kljub različnim mišljenjem, predvsem v vprašanju agrarne reforme, tokrat desaviral svojih voditeljev. Na ta način se bo torej pokazalo, da demokratski poslanci polagajo važnost na državne koristi pred političnimi načeli. Upamo, da se glede tega ne bomo prevarili pri-

čakujemo listnice kabineta, v katerega upira oči vsa država radi dobrobiti vseh nas.

BELGRAD, 12. Danes je bila seja radikalnega kluba, na kateri je poročal dr. Vesnić o svojih pogajanjih za sestavo koncentracijskega kabineta. BELGRAD, 12. (SLS). Kot odgovor na včerajšnje pismo demokratskega kluba dr. Vesniću je dr. Vesnić poslal demokratski zvezi pismo vprašanje, v katerem zahteva, naj tekom 48 ur odgovore, ali se strinjajo s pogoji, ki jih je določil za delo koncentracijskega kabineta in ali vstopijo v vlado. Danes popoldne se je vršila seja demokratskega kluba, na kateri se je sestavil odgovor na dr. Vesničevo vprašanje.

BELGRAD, 12. »Progress« piše: Danes dopolne sta imela demokratski klub in parlamentarna zveza sejo, na kateri so razpravljali o pogajanjih, ki so v teku radi sestave koncentracijske vlade. Kakor znano, je včeraj za trenutek kazalo, da bodo pogajanja prekinjena, ali medtem je došlo pismo dr. Vesnića, v katerem razlaga težki položaj dežele ter prosi obe stranki za popustljivost. Ko so se pogajanja nadaljevala, je došlo do novih zaprek. Parlamentarna zveza je še enkrat postavila kot bistveni pogoji, da je za vstop zveze v vlado potrebna odgoditev rešitve agrarne vprašanja. O tem pogoju parlamentarna zveza se je razpravljala danes na seji demokratskega kluba. Seja je bila burna. Došlo je do resne razdvojenosti in mnenjih. Večina je bila mnenja, da se pod pogoji, ki razveljavljajo točki 6. in 7. navedbe o uvedbi agrarne reforme, nikakor ne more iti v vlado. Drugi del poslancev pa je bil mnenja, da se vstopi v vlado in zahteva samo, da se izvrše neke omejitve glede 6. in 7. točke. Došlo ni do nobenega sklepa. Radi tega se doslej še ni sestavila nova vlada.

BELGRAD, 13. Dr. Vesnić, ki je od skoro 14-dnevnih brezuspešnih pogajanj s parlamentarnimi strankami baje razočaran in utrujen, je izročil včeraj obema glavnima skupinama, radikalcem in demokratom, pismena poziva, v katerih jih nujno prosi, naj se najkasneje tekom 48 ur obvezno in nedvoumno izjavijo, ali so pripravljeni sodelovati v koncentracijski vladi ali ne. Oba kluba sta imela sejo, na kateri sta razpravljala o tem Vesničevem ultimatu. Kakor poročajo listi je prišlo v demokratskem klubu pri tej priliki do stvoritve dveh nasprotnih skupin, od katerih je ena, baje pod vodstvom dr. Kramarja zastopala bolj popustljivo stališče, dočim je druga, Pribičevićeva odklanjala vsako popuščanje napram radikalnim zahtevam. Do tega hipa klub še ni zavzel definitivnega stališča. A tudi med radikalci se je, že prej obstoječe nasprotje med bojevitvo Protičevu skupino ter zmerno Ninić-Vesničevo od prilike Vesničevega pisma še poostriilo. Dasi imata Ninić in Vesnić več pristave, se je baje vendar posrečilo Protiču, da je prodl s svojim stališčem. Končni rezultat radikalnih posvetovanj od tega hipa še ni znan.

BELGRAD, 13. »Progress« poroča pod naslovom: Vse v istem krogu. V petek popoldne potee rok 48 ur, ki ga je Vesnić stavl Demokratski zvezi, da se izjavi, ali vstopi v vlado ali ne. Demokratska zveza je na svojih sejah sklenila, da vstopi v vlado z nastopnimi pogoji: 1. Da je najvažnejša naloga vlade, da izvede volilni zakon po predstavitvi in da razpiše volitve za ustavodajno skupščino; 2. da se reši vprašanje invalidov; 3. da se reši vprašanje vojne odškodnine; 4. da se d kredt poljedelcem; 5. da se v svrhu svobodnih volitev odstranijo iz državne službe vsi uradniki, ki bi vsled svojega strankarskega utegnili izigravati to svobodo. Kar se tiče agrarnega vprašanja, pristaja Demokratska zveza, da se rešitev prepusti ustavodajni skupščini, dočim pa mora ostati stanje, kakor je sedaj, cziroma da se ne izvede nova agrarna uredba. G. Davidović je pohljestil v imeu kluba g. Draškovića, da po teh načelih nadaljuje pogajanja.

Narodno predstavništvo.

BELGRAD, 12. 88. redno sejo začasnega narodnega predstavništva je otvoril podpredsednik dr. Ribar ob 17.20 v nastopni nagovoru: Gospoda! Otvorjam 88. redni sestanek, ker pa ni zadostno število prisotnih poslancev, zaključujem današnjo sejo in odream prihodnjo za polutrušnjem, 14. t. m., b. 10.

Mirovna pogodba z Nemčijo, Avstrijo in Bolgarsko potrjena.

BELGRAD, 15. Presbira javlja uradno: Regent Aleksander je 10. t. m. podpisal zakone o mirovnih pogodbah, ki so jih zavezniške in pridružene države sklenile z Nemčijo 28. junija 1919. v Versaillesu, 10. septembra 1919. z Avstrijo v Saint Germainu in 27. aprila 1919. z Belgijo v Neuillyju.

Postopanje proti pustolovcem.

BELGRAD, 15. »Progress« piše pod naslovom »Trije pustolovci«: D'Annunzio, Garibaldi in Millo so sklenili, da se ne bodo pokoravali odločbam italijanskih delegatov in da ne bodo zapustili zasedenega ozemlja. Razumljivo je, da bodo naši vojski v primeru, da okupirajo te kraje, postopali z njimi kot s tolovaji in odpadniki, ne pa kakor z vojaši.

Savsko pristanišče v Belgradu.

BELGRAD, 15. Zgradba savskega pristanišča je dovršena. Skupina hidrotehničnih inženirjev je prišla z umerjenjem rečne struge in s pripravi za zgradbo savskega mosta poleg Zemuna.

Tuji zdravniki izključeni iz državne službe.

BELGRAD, 15. Ministrstvo za narodno zdravje je predložilo ministričemu svetu predlog, naj se tuji zdravniki ne sprejemajo v našo državno službo. Povod temu predlogu je dejstvo, da tuji zdravniki ne poznajo zadostno našega jezika ter se z ozirom na to ne morejo sporazumeti z bolniki.

Rezervni častništvo.

BELGRAD, 15. Rezervni častniki so imeli zborovanje, na katerem so razpravljali o pozivu častnikov na dvomesečne vojaške vaje. Po daljši razpravi so sklenili, poslati k vojnemu ministru deputacijo s prošnjo, naj se pozivi na orožne vaje vrše na podlagi gotovega merila. V soglasju s tem je deputacija udruženja rezervnih častnikov in obveznikov častniškega čina posredovala pri vojnemu ministru, da se naj sprejme v aktivno službo 700 rezervnih častnikov, ki so za to prosili ter da se pridržijo za sedaj na orožnih vojah. Na orožne vaje naj bi se v prvi vrsti pozvali častniki bivše avstro-ogreske vojske, nato častniki, ki so ostali med vojno v deželi ali pa bili ujeti. A samo v skrajni potrebi častniki s soluske fronte, nikakor pa ne častniki, ki so bili demobilizirani leta 1920.

Nov neodvisni dnevnik v Belgradu.

BELGRAD, 13. Tu je izšla prva številka neodvisnega dnevnika »Progress«. Glavni uredniški lista so: Simo Pandurović, Dragiša Vasić in Dušan Spolajević. List pridruža na čelu z debelimi črkami nastopov: Dosti je pogajanj. Vsa dežela zahteva najodločnejše, da se za vsako ceno pride preko strankarskih in osebnih razlik.

Vrtnar beguncer iz Rusije.

BELGRAD, 15. Senkaj je došlo 2000 beguncer iz Vladivostoka, ki so se leta 1915 za časa avstrijske invazije v Romunijo zbežali v Rusijo.

Vojni zakon razširjen na celo kraljevino.

BELGRAD, 15. Regent je podpisal ukaz, s katerim se razširja dosedajnji vojni zakon kraljevine Srbije na celo državo SHS.

Za ugotovitev letošnje letine.

BELGRAD, 15. Poljedelsko ministristvo je sklenilo, da skliče široko konferenco vseh zemljedelskih organizacij, da se ugotovi točno stanje letošnje letine.

Plemenska živina za Srbijo.

BELGRAD, 13. Ministrstvu za kmetijstvo je odobren kredit 4½ milijona dinarjev za nabavo plemenske živine, in sicer izključno za potrebe Srbije. Živina se bo v prvi vrsti nabavljala v naši državi in šele potem v tujini.

Zgradba tobečnih in solnih skladišč.

BELGRAD, 13. Uprava državnih monopolov bo tekom bodočega meseca pričela graditi tobačna skladišča v Strumici, Radovištu, Veslesu in Novem Sadu. Za zgradbo solnih skladišč v Velikem Gradisku je določenih 350.000 dinarjev, za skladišča v Uvacu in Kosovski Mitrovici 250.000 dinarjev in za skladišča v Novem Sadu 1½ milijona dinarjev.

Zadruga za preskrbovanje države.

BELGRAD, 13. Osnovana je zadruga za preskrbovanje potrebnih krajev z osnovnim kapiitalom 30 milijonov dinarjev. Zadruga bo imela monopol za izvoz odvisnih živil. Član zadruga more biti vsak naš državljan, toda prvenstvo imajo poljedelci, konzumne in poljedelske zadruge. Vsaka dolnica znaša 5000 dinarjev, toda posamezni član more nakupiti največ 30 delnic. Na vsake tri delnice pride en glas. Zadruga bo preskrbovala s potrebščinami vojsko, kakor tudi vse potrebe države. Polovico članov uprave volji vlada, drugo polovico pa skupščina zadruga. Izšla je že ministrska naredba, po kateri načelih bo rešena preskrba dežele in izvoz potom nove zadruga. Zadruga stoji pod kontrolo državnih oblasti. Z delovanjem prične z novo, željivo.

Iz češkoslovaške.

Koalicijska vlada na češkoslovaškem.

PRAGA, 15. »Narodni Politika« ugotavlja, da je zagotovljeno sodelovanje vseh čeških strank. Sodelovanje socialnih demokratov (str. min. preds. Tusarja) z agrarci (str. notr. min. Svehla) je že očitno, sodelovanje klerikalcev (str. Srámka in Hlinka) pa je verjetno. Narodni socialisti (str. vojnega min. Glofáta) so sklenili na nekem shodu z večino klubov, da se je treba pogajati o sestavi vladne večine. Narodni demokrati (Kramarjeva stranka) so sklenili na sestanku poslancev in senatorjev te stranke, da se bodo udeleževali vladne večine tako sprejeti, da vstopi v vlado dr. Engliš kot minister za finance in trgovino.

Prehranjevanje češkoslovaške.

PRAGA, 15. Na sestanku političnih in sindikalističnih organizacij in nemških socialnodemokratskih zadrug, ki se je vršil v Teplicah, se je sklenilo, da se skliče shod in da se povabijo zastopniki češkoslovaških delavcev v svrhu sporazuma za nastop proti krizi prehranjevanja. Na sestanku v Teplicah se je tudi določilo, da se ne bodo vzpirzajale stavke.

Ruko - češkoslovaška pogajanja.

PRAGA, 15. Nedavna nota dr. Beneša, ministra za zunanje stvari, bo imela za posledico skorajšnji prihod sovjetske misije Rudečega kriza. Po poročilih lista »České Slovo« pride s to misijo tudi pisatelj Maksim Gorkij.

500letnica rojstva kralja Jurija Podiebrada.

PRAGA, 13. V spomin 500letnice rojstva dne kralja Jurija Podiebrada sta zgodovinsko društvo in društvo Hus priredila shod. Profesor Urbanek je imel slavnostni govor in podarjal zasluge tega češkega kralja, kateri je prvi proglasil načelo narodne češke države,

ki je sedaj uresničeno v češkoslovaški republiki.

Narodna skupščina.

PRAGA, 15. Uradni list »Československa Republika« javlja, da bo prva seja narodne skupščine 26. majnika. Poslanska zbornica se bo sestala ob enajstih, senat pa ob sedemnajstih. 27. majnika bosta obe zbornici v skupni seji z novo volitvijo potrdili predsednika Masaryka.

Stavka bančnih uradnikov.

PRAGA, 15. Pričakuje se splošna stavka bančnih uradnikov, ki so solidarni s stavkoječimi uradniki češke hranilnice.

Poljsko izkoriščanje češkoslovaške.

PRAGA, 15. »Tribuna« poroča, da oddajajo Poljaki premog, ki ga dobivajo na podlagi mirovne pogodbe od češkoslovaške države, Madžarjem proti kompenzaciji. Premog prevažajo v Dedič, kjer prilipijo označba namembnega kraja, kakar gre premog v avstrijske municijske tvornice. Da prikrijejo ta način trgovine, zatrjujejo, da gre premog na Dunaj kot kompenzacija za blago.

Proces proti komunistu Muni.

PRAGA, 15. Proces proti komunistu Muni se prične 17. t. m. ter bo trajal tri mesece. Bivši justni minister dr. Soukup in nadomestni zagovornik dr. Langer sta odložila zagovorništvu, tako da je sedaj Muna brez pravnega zagovornika.

Izvoz živil prepovedan.

PRAGA, 15. Izvozna komisija je do nadaljnjega prepovedala izvoz živil iz češkoslovaške.

Prva podžupanja.

PRAGA, 15. V Jägerdorfu je bila izvoljena za podžupanja gospa Gizela Temaskova. To je prvi primer v češkoslovaški republiki, da je zasedla tako mesto ženska.

Volitev predsednika v češkoslovaški.

PRAGA, 15. Narodna skupščina bo izvedla volitev predsednika republike, ne da bi resigniral Masaryk. Volitev predsednika se postavi na dnevni red obeh zbornic takoj po njih konstituiranju.

IZ RUSIJE.

Prodiranje Poljsko-ukrajinskih čet.

DUNJ, 15. Ukrajinski tiskovni urad javlja iz Varšave: Združene ukrajinske in poljske čete so 10. majnika prekorzale črto Kijev-Zmerinka-Jampol. Odeska posadka, obstoječa večina iz ukrajinskih čet, se je priključila ukrajinski armadi pod povelvom generala Pavlenka.

Sovjetska vladavina v Bakuu.

RIM, 14. Poslanstvo georgijanske republike v Italiji sporoča agenciji »Stefani« zadnje vesti, ki jih je prejela o dogodkih na Kavkazu. Pred proglasitvijo sovjetske vladavine v Bakuu, 20. aprila, je trajala dva meseca vladna kriza. Pogajanj za rešitev te krize so se udeleževale vse tamonjne stranke, odposlanci ruskih boljševikov in turških nacionalistov. Tekom teh pogajanj se je pokazala možnost sporazuma med turškimi nacionalisti in boljševiki za skupno delovanje v Bakuu proti tujim četam, katerih prisotnost na vzhodu smatrajo za nevarno. Proglasitev sovjetske vladavine v Bakuu je bila posledica tega dogovora, a ne čakega daljavega upora. Od severa je prišel v Bakuu majhen oddelček rdeče vojske, ne da bi bil naletel na kakve ovire. O prvih ukrepih nove sovjetske vlade v Bakuu nam ni znano nič; vemo samo, da je ta vlada aretirala člane georgijske misije, proti čemur je georgijski minister vseh stvari vložil odločen protest. Vest o zasedbi Batuma in Tiflisa s strani boljševikov je neresnična. V Georgiji je položaj neizpremenjen; povsod vlada mir. Tudi vesti o boljševiških operacijah v Transkavkaziji so neresnične. Južno od Kavkaska grebena ni boljševiških čet izveniši one v Bakuu.

Novačenje prostovoljcev na Bavarskem proti Rusiji.

LONDON, 14. »Daily Herald« javlja iz Berlina, da zbira Skoropadsky, znani ukrajinski monarhist, prostovoljce na boj proti ruskim boljševikom. Večji del novincev je baje sestavljen od bivših častnikov Bermondove baltske armade. Skoropadsky računa tudi na romunsko in madžarsko pomoč.

Iz Avstrije.

Zveza Praga—Trst.

GRADEC, 15. Pod predsedstvom inženirja Ermolija (generalno ravnateljstvo italijanskih državnih železnic) zborujoči transportni odsek je razpravljal najprej o direktni zvezi brzovalov med Prago in Trstom in je prišel do zaključka, da se uvede brzoval preko Selzala, St. Mihaela, Gradca in Ljubljane s transsko progo na Zagreb in Belgrad. Ta vlak bo vozil od srede meseca junija trikrat na teden. Odhajal bo iz Prage ob 18, prihajal v Gradec okrog 9 dopoldne in dospel v Trst ob 21. V nasprotni smeri bo odhajal vlak iz Trsta ob 11, se ustavljal v Gradcu ob 22 in dospel v Prago okrog popoldne prihodnjega dne. — Tudi ako zastopniki jugoslovenskega kraljevstva z ozirom na svoje instrukcije v vseh vprašanjih ne morejo zavzeti končnoveljavne stališča, se more iz poteka sedanjih pogajanj upati, da bo temu odseku možno dospeti do izjav, s katerimi bi se določile splošne smernice direktnih tarif za promet med češkoslovaško republiko in Trstom, tako da bo komisija, ki ji bo poverjena izvedba tarif, že mogla sprejeti potrebna navodila.

Čehi na Dunaju.

DUNAJ, 15. V avstrijski narodni skupščini je češki poslanec Dvořák izjavil: Češki otroci na Dunaju so doslej brez čel. Dunaj mni, da

more imeti v tem vprašanju ves svet za noca. Dejstvo, da so Čehi pri volitvah v avstrijsko narodno skupščino dobili 65.000 glasov, dokazuje, da žive na Dunaju češki otroci. Češka manjšina zahteva svoja prava, in sicer ista prava, kakor Nemci za svoje otroke, namreč pouk v materinščini.

DUNAJ, 15. V seji narodne skupščine je izjavil državni podtajnik Glöckel v odgovoru na interpelacijo češkega poslanca Dvořaka glede ustanovitve čeških šol, da bo vlada v priznanju visokega kulturnega pomena češkega naroda izpolnila češke zahteve, v kolikor jih bo mogla spraviti v sklad z nemškimi značajem dunajskega mesta.

Obesadno stanje v Lincu odpravljeno.

LINC, 15. (S.) Danes je bilo odpravljeno obesadno stanje, proglašeno vsled izgrediv 10. majnika.

Konferenca v Spa in nemška vlada.

PARIZ, 14. (S.) Agencija »Havas« javlja iz Berlina: »Berliner Zeitung am Mittag« objavlja to le vest, posnelo po »Frankfurter Zeitung«: Tekom seje, ki se je vršila včeraj med člani državnega kabineta in ministri zveznih držav, se je sklenilo enoglasno, da nemška vlada ne pošlje svojih zastopnikov na konferenco v Spa ne na gospodarsko konferenco, ki se ima odpraviti v Parizu, če francoske čete ne zapuste prej Frankfurta in majske doline, ker ni več nobenega poviča za to, da bi morali Francozi še nadalje ostati na tem ozemlju.

Razpoloženje, ki kaže drznost, s katero se vladno časopisje bori za znižanje števila nemške vojske in zahteva taloj izpraznjenih majske doline, odgovorja želji po dosegi diplomatskega uspeha, ki naj bi vplival na potek voilne borbe. To dokazujejo tudi poročila, ki jih pošilja berlinski poročevalec listu »Frankfurter Zeitung«. Nemška vlada bo baje zahtevala izpraznitev majske doline, preden se udeležijo konference v Spau in Parizu. Teda kakor bi se ustrašila drznosti take izjave, vlada sama hiti z ublaževanjem. Kakor pišejo listi, ni šlo danes popoldne za kako redno vladno razpravo, temveč za pogovor, ki ga je izval hensenški predsednik »Vorwärts« piše, da ni bilo o tem vprašanju sklenjeno še nič gotovega. »Vossische Zeitung« sviri vlado, naj ne dela iz vprašanja, ki je že povsem rešeno načelnega vprašanja.

Millerand in Lloyd George za odložitve konference v Spa.

HITHE, 15. Prva seja angleškega in francoškega ministrskega predsednika se je končala popoldne. Ministrska predsednika sta sklenila predložiti drugimi zavezanikom, naj se konferenca v Spu odloži na 21. junija, in naj podpisajo tozadevno izjavo, ki se pošlje Nemčiji. V tej izjavi bodo natančno določene točke, o katerih se bo razpravljalo na konferenci, tako da se njen značaj ne bo mogel predrugečiti tekom volilnega boja, ki se je začel v Nemčiji. Millerand in Lloyd George sta govorila tudi o vprašanju razorožitve Nemčije in o plačanju odškodnine. Popoldne so se pogajanja nadaljevala.

Vprašanje pristopa švice k zvezi narodov.

BERN, 13. Švicarska brojavna agencija javlja: Dne 16. maja se bo vršilo v Švici ljudsko glasovanje o pristopu švice k zvezi narodov. Že več tednov se zelo ogliča za pristop ali proti pristopu. Po vsaj državi so bila velika ljudska zborovanja, na katerih so člani zveznega sveta na različnih krajih govorili za pristop.

Turčija in mirovna pogodba.

LONDON, 14. Položaj v Turčiji postaja vedno bolj resen in vznemirljiv za entento. Iz Malte je nenadoma odpotoval v Carigrad admiral De Robeck na krovu admiralske ladje v bojni opremi. Smatra se, da je njegovo polovanje v Carigrad v zvezi s strahom pred izbruhom neredov po celi Turčiji. Zdi se, da namerava Mustafa Kemal beg sestaviti v Angori novo vlado, ki ne bo priznala mirovne pogodbe.

Iz Mailje.

Seja sveta Zveze narodov.

RIM, 15. Po privatni seji se je vršila danes ob 18. javna seja pod Tittonijevim predsedništvom, ki je poročal o nekaterih vprašanjih, o katerih se je doslej razpravljalo. Svet Zveze narodov je sprejel stališče vrhovnega sveta, da se poveri mandat za Armenijo samo eni državi. Vrhovni svet je poslal tozadevno vprašanje predsedniku Wilsonu. V slučaju odklonitve se bo o tem zapet razpravljalo med vrhovnim svetom in svetom Zveze narodov. Tittoni je nato poročal o vprašanju vojnih ujetnikov v Sibiriji. Rekel je, da se nahaja v Rusiji, v Sibiriji, Nemčiji itd. na tisoče vojnih ujetnikov, ki žive v strašnih razmerah. Ti so po večini Avstrijci, Madžarji, Nemci in Rusi. Zaradi razmer, v katerih žive ti ujetniki, ni mogoče poskrbeti za njihovo prehrano ali povrnitev. Mednarodni odbor rdečega kriza v Zenevi je mogel rešiti nekoliko ujetikov iz Vladivostoka, a sedaj se je poverila norveškemu eksploratorju Nansonu naloga, da uvede tozadevno preiskavo na lico mesta in da poda potem poročilo vrhovnemu svetu.

Kriza v italijanski vladi.

RIM, 15. Zatrjuje se trdovratno, da je bila poverjena sestava nove vlade reformistu Bonomiu. Ali ma bo sestava vlade uspeša, je drugo vprašanje, kajti Bonomi ima doslej proti sebi socialiste in ljudsko stranko, katero bo mogel pridobiti na svojo stran edino pod go-tovimi pogoji.

Za izboljšanje častnikarskih gmotnih razmer.

RIM, 15. Zveza častnikarskih udruženj je sklenila na svoji seji, da bo uporabila vsa sredstva, ki so ji na razpolago v svrhu dosege ciljev, ki so si jih nadel častnikarji. Vzela je na znanje, da so nekatera podjetja dovolila urednikom izplačanje 1 stotinke od vsakega izvoda, ali pa sprejela njihove zahteve po zvišanju plač, in je sklenila, da bi posredovala pri novi

vlasti v svrhu dosege izpremenb odloka o zvišjanju cene listov, tako da se izpolnijo tudi upravičene zahteve časnika. Začela bo živahno propagando v obliki zbornicah in na vseh drugih merodajnih mestih, ker ve da ima na tej poti za seboj vse, katero so znane življenske razmere nekaterih časnikov, njihove zmerne zahteve in odpor izdajateljev, v nekaterih slučajih pošten pot — četudi — prikritih groženj z odpustitvijo. Zveza poziva vsa združena, naj bodo v tesnih stikih z izvrševalnim odborom zaradi ukrepov, ki bi se smatrali za potrebne in naj dajo svojo pomoč posebnemu fondu, ki se je ustanovil pri zvezi za troške, potrebne za akcijo, katere se mora voditi odločno in brez prenehanja do izpolnitve upravičenih časniških zahtev.

Italijanska vlada ni prosila za odločitev konferenc v Spa.

RIM, 15. (S.) Vest, objavljena od tujih agencij, da je italijanska vlada prosila zavezanke, naj bi se konferenca v Spa odložila, je neveljavna.

Zopet vesti o Wilsonovem zdravju.

LONDON, 15. Iz New Yorka javljajo listu »Daily Telegraph« z dne 14. t. m.: Zdravstveno stanje predsednika Wilsona je mnogo huje, nego se splošno misli. Osebe, ki so v njegovi bližini, se boje zopetne povrnitve lanske bolezni.

Atentat na velikega vezirja.

LONDON, 14. Agencija Reuter javlja iz Carigrada, da je bil izvršen na velikega vezirja atentat. Nekaj policistov je ustrelil proti njemu, ko je šel po ulici, toda ni zadell njega temveč njegovega tajnika. V Carigradu so razkrili nacionalistično zaroto, katere člani pripadajo najraznovrstnejšim slojem prebivalstva. Zarotniki so bili v zvezi z uporniki v Anatoliji in njihovimi agenti v Carigradu.

Švicarski težaji.

ŽENEVA, 14. (S.) Italijanska lira 27 1/2; nemška marka 11 5/10; avstr. krona st. 210, n. 270; angleški funt 21 6/8; franc. frank 37/10; amer. dolar 5 69/4.

Italijanska državna kriza.

FIRENZE, 11. majnika 1920.

Vse to, kar se dogaja zadnje mesece v Italiji, ni več znak bolezni, nedostojnega vladnega stroja, pač pa temna slika silno opasne državne krize. Razdirajoče delo socialistične stranke, neprestano pridiganje o »odrešitvi« revoluciji, je usvarilo v državi duševno razpoloženje, ki bi se dalo najbolje označiti s stalnim revolucionarnim položajem: naraščajoča nezadovoljnost ljudskih mas, stavke za stavkami delavstva in kmetov, državnih in privatnih namestencev, pasivni odpor poštnih uslužbenecv, ki škoduje in uničuje državno življenje, boj kot popolna stavka, grozeča nova stavka železničarjev, upori kolonov v celih pokrajinah (Ferrara, Padova, v Poljah i. t. d.), a nasproti vsemu temu vladna nemoč, razbita državna avtoriteta brez katere si rednega življenja množnega stroja niti misliti ne moremo. Dejstva da so železničarji prešli orožnike in policije izstopiti z vlakov (v Firenzi, Pisi, Livornu, Bolonji in drugod), dejstvo, da je v Viareggio zadostoval incident pri negetmetni tekmi, da se je mesto uprlo, razorožilo vojaštvo in častnike, zažalo avtomobile in kamione, pristopili generala, da je položil orožje v delavski zbornici — osvjetljuje kot blek obupni položaj v katerem se ne nahaja samo vlada, ampak cela država.

Ni manj obupen ni gospodarski položaj. Vrtoglavo padanje lire na inozemskih borzih, brezvestna špekulacija italijanskih bank in »rodoljubnih« kapitalistov, naraščajoče število verižnikov vseh vrst, pomankanje premoega in evrovin, propadanje trgovine in industrije, grozeča lakota — so se glasnejši znaki notranjega razpada in državne krize. Bolj kot najglasnejše besede kriče o tem naslednje številke.

Po razpredelnicah, ki jih je pridobilo te dni »Generalno carinsko ravateljstvo« o trgovini Italije z inozemstvom je razvidno tole:

Leta	Uvoz	Izvoz	Primankulaj
1913	3.645	2.511	1.134
1914	2.923	2.210	713
1915	4.703	3.533	2.170
1916	8.370	3.088	5.282
1917	13.990	3.308	10.682
1918	16.683	3.345	12.693
1919	16.516	5.188	11.328

Vse te milijarde lir so cenjene na podlagi valute iz leta 1918 (f), ko je lira veljala v Švici še 70-80 stotink a ne danes, ko je vredna 23-26 stotink! Poleg tega so izključene iz teh številke vse svote za blago, ki so ga potopili sovražni podvodniki in ki je bilo vseeno plačano. Kako visoke se te svote, carinsko ravateljstvo o tem previdno molči.

Komu je dolžna Italija to ogromno svoto, od katere ne more plačati niti obresti? Kdo so

njeni upniki? To nam pojasni naslednja razpredelnica za l. 1919:

Države	Uvoz	Izvoz	Razlika
Francija	710	1.121	+ 411
Anglija	2.333	766	+ 1.567
Španija	195	46	+ 149
Švica	357	643	- 286
Indija (Anglija)	8-2	48	- 754
Egipt	267	119	- 148
Argentina	1.411	126	- 1.285
Zedin. države	7.401	453	- 6.948
Ostale države	3.029	1.974	- 1.055

Skupna svota 16.516 5.188 - 11.328
Dolgoviti Italiji Angliji znašajo l. 1919 eno milijardo in 777 milijonov, od katerih 1.172 milijonov lir za samo 4.272.887 tonelov premoega! Še večji so italijanski dolgoviti Zedinjenim državam, ki so v istem letu dosegli številko šest milijard in 948 milijonov, od katerih 5.015 milijonov za žito in moko in 1.402 milijonov za bombaž in nad eno milijardo za železo, jeklo, baker i. t. d.

Vse dolgove za l. 1919. je plačala Italija s posojili, angleškimi, ameriški in inozemskih bank. V letu 1920. mora plačati vse v zlatu ali blagu, ker je njen kredit izčrpan. S kakšnim blagom naj plača? Ali more po vseh stavkah, ki se daevno vrtijo, zvišati produkcijo in izvažati več nego v letu 1919? K vsemu temu se pridruži še strahoviti padec valute, kar povzroča še večjo krizo, še napram ostiljevejši težkoči. Nitijev pridigovanje je po vseh teh strašnih številkah povsem jasno: »Več dela — manj jela!« Kaj pa, če se ne dela? Kaj pa, če vse stavkarsko gibanje paralizira še mesece in mesece vsako smotno delovanje in ga skotira onemogočuje? Ali ni obsojen ves Nitijev program, o rekonstrukciji države, o izdravljenju porušene finančne moči, o povzdigu produkcije in izvoza na eni in o zmanjšanju uvoza na drugi strani — ali niso vsi ti lepi načrti obsojeni, da ostanejo na črti?

Odgovor je dan sam na sebi.
Da bo slika še popolnejša, naj dodam še razpredelnico o blagu in materialu, ki ga je Italija uvozila in izvozila l. 1919:

Material za industrijo:	Uvoz	Izvoz	Razlika
sirov	5.599	713	+ 4.886
napol izdelan	3.077	1.743	+ 1.334
Tovarniški izdelki	2.522	1.986	+ 536
Živež in živina	5.318	747	+ 4.571

Skupno: 16.516 5.188 - 11.328
Razlika med izvozom in uvozom je tako ogromna, gospodarska odvisnost, da ne rečem sužnost, od inozemskega uvoza tako odvisna, da je vsako razlaganje popolnoma odveč.

Kakšen je zunanje-politični položaj Italije po teh orisih notranjega in gospodarskega položaja — je jasno, če pomislimo, da slozi vsa, popolnoma vsa politična moč katere države na njenih močnih konsolidiranih, na zunaj neodvisnih gospodarskih podlagi. Če ni te — se zruši vse.

V takem stanju, kot je, morejo Italijo rešiti najradikalnejše reforme na vseh poljih in čim najhitrejši sporazum z Jugoslovenci za vsako ceno. Balkan bi ji dal živila in bi potreboval njenih industrijskih izdelkov. Razvnelo ozračje bi se nekoliko poleglo, napeta razdraženost ljudstva bi se pomirila in bi bi bil predpogoj za povrnitev normalnih razmer, ki bi pomagala izceliti pretežke gospodarske rane vojne. Iz te zavesti izvira Nitijeva odločnost in volja, da pride do sporazuma z Jugoslovci.

Kaj pa parlament? Ta najbolj žalostna slika žalostnih notranjih razmer, kjer socialisti sistematično rušijo in zastrupljajo vsak vladni položaj, ki stremi ko rešitvi iz te državne krize, kjer se meščanske stranke prepirajo med seboj za piškave orehe, medtem ko gori streha nad njimi in ko je ljudska stranka prešibka, da bi izsilila popolno zmago nad razdirajočim komunističnim življenjem? Če pade Nitij — ne pade le oseba, pade režim, pade dosedanja vladni stroj cele države.

Kdo bi prevzel dedščino? Komunisti, ki bi v par dneh kapitalizirali pred anarhijo in lakoto? Ali blok ostalih strank, katerih delo bi socialistična stranka sabotirala na še huji način, nego dosedaj?

Ozračje je težko, nasičeno eksplozivnih snovi, mase neorganizirane, ki gredo preko volje voditeljev, ki s strahom opazujejo, da jim padajo vaje iz rok, nemoč meščanstva in trhljost državne avtoritete, ki je nihče več ne upošteva, obupni notranji in gospodarski položaj, pred durmi lakota — vse to kaže, da so sedanji krčeviti sunki najglasnejši znaki — državne krize.

Kje je rešitev?

Brez naslevo.

II.

Poročilo o pogajanjih tirolskih Nemcev v Rimu napravlja na nas utisek, kakor pesem, intonirana na — pol smeha, pol joka. Na zaključku pa vendar izraža zadovoljstvo, ker meni, da more po vseh izjavah komendatorja Salate skleniti, da kupni uspeh pogajanj ni neugoden. Ždi se mu, da je Italija postala resnejša; začela da je izkazovati spoštovanje do

romske kulture; da noče, da bi prihajalo do sporov med nemško južno Tirolsko in italijansko vlado. V koliko je to zadovoljstvo upravičeno, je stvar osebnega naziranja. Zato se nič ne more p. k. Bodočnost pokaže, kdo je bil na pogajanjih — neiskrenosti!

Pač pa hočemo napisati nekoliko svojega mnenja s stališča nas Jugoslovencov na zasedenem ozemlju.

Če se rimski vladi zdi, da je južno-nemško-tirolsko vprašanje med najvažnejšimi vprašanji, ki jih je treba rešiti v najbližjem času, pa smemo reči, da velja isto tudi glede bodoče usode tega našega ozemlja, kolikor ga ugreje priiti v državno zvezo Italije. Če menijo v Rimu, da jim ni treba računati z rodno, ki živi na tem ozemlju, in z njegovim čustvovanjem, jih že pouče — o tem naj bodo uverjeni — do godiki bodočnosti, da je tudi uredba tega ozemlja med vprašanji velike, da, nedogledne pomembnosti.

Posebno moramo poudariti, kar pripoveduje vodja nemškega južno-tirolskega odposlanstva glede vprašanja, ali naj bo nemško južno-tirolsko ozemlje posebna samostojna pokrajina, ali pa naj se združi z italijanskim Trentinom? Izjavlja, da bi pomembnejše za Nemce casus belli — napoved boja — če bi hoteli ustvarjati enotno pokrajino To se pravi: Nemci zahtevajo absolutno, naj bo njihovo ozemlje, ki se priključuje k Italiji, samosvoja pokrajina z narodno in upravno avtonomijo. Tako zahtevajo bomo stajali tudi mi glede našega ozemlja če je zadene ista usoda. Zahtevali bomo isto in istotako neizprosno, ker je to vprašanje življenjsko za naš življenj na tem ozemlju. Izjavljamo to z vso odločnostjo, posebno z ozirom na razne govornice, ki se širijo o namerah v Rimu glede bodoče uredbe tega ozemlja. Govori se namreč, da bi hoteli začeti z nekimi poskusi za tako upravno-politično paraliziranje tega ozemlja, da bi bil naš življenj, kolikor je možno potisnjen v nemšč — narodno, politično in gospodarsko. Govori se n. pr. o nameri, da se goriske Gore priključijo k videnski pokrajini, tako, da bi jih Furstenja — majorizirala. Proti takim nakani se bomo mi upirali z zobmi in nohti. A v Rimu naj pomislijo, kako bi se tak atentat skrijal s pomnisanjem, da je Italija prinesla semkaj odrešenje, svobodo in pravico — samoodlobo narodov! Če ima del tega našega ozemlja pripadati k Italiji, bo zahteval isto in istotako neizprosno, da ostane samosvoja pokrajina z narodno in politično-upravno avtonomijo. Vsa potizus za spojitve delov tega našega ozemlja z drugorodnimi upravniimi območji bi pomenjal tudi za nas casus belli! Za nas bo to prvo in glavno vprašanje, ki ne bo dopuščalo nobene odločnosti! In v Rimu naj se ne varajo nikar: tudi mi bomo znali najti poti in sredstva za borbo....!

Tudi o tem, kar pripoveduje vodja nemškega odposlanstva glede javne varnostne službe, moramo izpregovoriti zelo resno besedo. Tudi mi bomo zahtevali, naj to službo na tej zemlji vrše ljudje, ki poznajo ljudstvo, njegov jezik, njegove običaje in njegovo čustvovanje. Samo na nekaj opozorjamo gospodu v Rimu z vso resnostjo: naj bi si ne hoteli pomagati s tem, da bi iskali med našim ljudstvom le pokvarjenih življenj izgubencev, pripravljenih, za dobro plačilo, za vsako janičarstvo in rabeljsko službo v zatiranje ljudstva! To bi bilo olje v ogenj. To bi bil življenj, ki bi zanašal v ljudstvo razdraženost, srd in hrepenenje, ki gotovo ne bi bilo v skladu z resničnimi koristmi države. In tudi ne s tistim rimskim državopravnim stališčem, po katerem bodo tudi med Neitalijanci zahtevali dobre italijanske državljane! Kakor pripoveduje oni Nemec, pravijo v Rimu, da v Italiji ne morejo priznavati nobenega ne-italijanskega političnega naroda. Ali narod kakor tak, kakor mu dajejo obilice njegova narodnost, njegov jezik, njegovi običaji, njegovo mišljenje in čustvovanje: ta narod bodo morali priznavati, računati žnjim in zadovoljevati njegovim potrebam in zahtevam, posvečnim od božje in človeške pravice, od narodnostnega načela in načela svobode in narodne samoodlobo. Če bi Italija hotela odklanjati to zahtev, preneha biti liberalna, svobodna, pravična, demokratiška in moderna država!

Kar se tiče končno, vojaškega vprašanja, se enostavno pridružujemo temu, kar je izjavil vodja nemškega odposlanstva v imenu ljudstva v južnem Tirolu. Tudi naše ljudstvo se bo z vso odločnostjo upiralo temu, da bi se njegovi sinovi poiskali morda v Tripolitani!... To je za naše ljudstvo eminentno srčna stvar izvirajoča iz globokega čuta do svojcev, do rodbine, do domačega ognjišča. Torej ne samo narodno, ali politično in gospodarsko vprašanje.

V Rimu naj nam bodo hvaležni, da jim govorimo iskreno besedo, da jih svarimo pred poskusi, ki bi neizogibno od njih prepad, ki bi se ne dal več prenočiti....!

Spominjajte se CMD!

raščaj, se nam ni baš prihodnosti. Na dele torej!

Kakor že omenjeno, je ustanova »Dobrodelnosti« glavni namen društva. A drugi, rešiti bi, postanski namen, ki pastopa sedaj v ospredje, je podpiranje tržniških revežev jugoslovanske narodnosti. Nihče ne ve, koliko skrite bede in bolesti se skriva po tesnih, temnih stanovanjih našega mesta, kamor je vojna še posebno posegla s svojo kruto roko. Mnogo do-brega je v ta namen storila »Organizacija oskrbe« vojniških vdov in sirot, a ta je sedaj skoro brez vseh sredstev. Društvo »Dobrodelnosti« ji je po svojih močeh prišlo na pomoč ter je v teku enega leta izdelalo po blagajniškem izkazu sledeče podpore: 15 podpor po 10 L, 38 po 15 L, 14 po 25 L, 37 po 30 L, 1 po 35 L, 21 po 40 L, 18 po 50 L, 5 po 60 L, 1 70 L, v skupni vsoti 5025 L.

A tudi »Društva« sredstva so, izveniti nedostatkivosti fondov, namenjenih direktno za sirotišnico, skoro popolnoma usahla. A beda ne bo še tako kmalu odpravljena s sveta. Zato se obratamo s toplo prošnjo na naše občinstvo, naj se v svoji radodarnosti spomni i »Dobrodelnosti«. Vsa, tudi najmanjši znesek je dobrodošel, vsem darovateljem že vnaprej topli: Bog plači!

Sedež društva se nahaja v ulici Toere bianca št. 19, I. nadstropje.

Tovarniški svet.

(Kaj so. Njih namen. Stališče strank.)

Smo v času demokracije. Nizji sloji naj bodo bolj ko dolejš deležni pravic in dobrot. Danes ne gre več za to, da se delavcu dajna zveša, marveč gre stremjenje delavstva za tem, da se odpravi sistem meзде. Delavec boji soudeleženec pri vodstvu, pri dobičku in slednjič tudi pri lasti tovarne.

Ena takih modernih ustanov, ki v odlični meri pospešujejo koristi delavstva, so tovarniški sveti. Belgija je naredila prve poskuse, ki so se dohoro obnesli. Viktor Brands, profesor na katoliškem vseučilišču v Louvainu, je spisal leta 1893. znamenito delo »Danes in jutri, tovarniški svet«, v katerem je podal svoje misli na podlagi izkustev v belgijski državi. V vsakem podjetju, industrijskem, agrarnem ali trgovskem, se zberejo izmed delavcev nekateri, ki tvorijo delavski svet.

Kakšni naj bi bili nameni tovarniškega sveta? Razodniti v sporih naj bi bil, dajal naj bi nasvete vodstvu podjetja, vodil nadzorstvo nad izvrševanjem opravljenega reda, nalagal globo in kazni, določeval urnik in način dela ter imel še razne naloge, ki merijo na socialno in moralno povzdigo delavstva. Profesor Toniole, neoporečno prvi in največji katoliški sociolog v Italiji, je že pred 20 leti dejal, da »po delavskem svetu bo delavec drug in ne več otroci gospodarja«.

Tovarniški svet bo torej neprimerno dvignil delavčev socialno stališče.

Kakšno stališče zavzemajo italijanske politične stranke napram vprašanju delavskih svetov?

Liberalne stranke nimajo v tem pogledu nobenega programa. Socijalisti so se povsod borili za ustvarjenje teh svetov, čeravno jih muči en pomislek: kaj bo s socialističnimi strokovnimi organizacijami, ako se po vseh obratih ustanove delavski sveti? Socialna demokracija ima namreč vso moč v strokovnih društvi, ki se razlikujejo od delavskih svetov ne samo po splošno znanih nameni, marveč tudi po sestavi: v strokovnem društvu so vključeni delavci ene in iste kategorije, brže ozira na to, kje da so nastavljeni: vsi tržniški kovinarji so člani enega strokovnega društva. Člani tovarniškega sveta pa so vsi, ki se delajo dela v eni in isti tovarni, čeprav opravljajo različna dela. Socijalisti se upravičeno bojijo, da bi utegnili strokovna društva močno opasati, ako bi se vpeljali tovarniški sveti; delavstvo ne bi imelo v strokovnih društvi toliko interesov, za katere pa bi vendar moralo prispevati razmeroma velikega svote. Ta bojazen socijalistov je torej utemeljena. Toda socijalisti ne pridejo v Italiji več v poštev, hertajmizem živi le v glavah v stran politisnjeh voditeljev, namestu socijalistov imamo komuniste. Komunisti si žele delavskih svetov, a zato, da bi jih izrabljali v preobratne namene: tovarniški svet naj bodo priprava na revolucionarno osvoboditev tovarov od strani delavcev, vendar lastniki tovarne ne bodo delavci, ampak komunistična država.

Kaj pa ljudska stranka? Namen komunistov z ozirom na tovarniške svete gre preko in celo proti načelom ljudske stranke, ki je katoliška. Ta stranka je prvobitno želja za uvedbo tovarniških svetov, ki pa naj imajo prvotno navedene naloge. Vrhu tega naj tovarniški sveti pripravljajo tla za postopno (torej ne revolucionarno, kakor komunisti) osvoboditev tovarov od strani delavcev, zaposlenih v njih. Samo na ta način bo delavec nehal biti namaznik gospodarjev, pa naj si bo ta zasebnik, kapitalist ali pa država (kakor žele komunisti); tako se bo delavec dvignil iz stališča nameznika, gospodarjevega orodja, na stopnjo sogospodarja v tovarni. Delavec bo imel pravico do nadzorstva v izvrševanju reda, v določevanju urnika in načina dela, bo deležen dobičkov in bo solastnik tovarne. Kako naj bi prišla podjetja brez revolucije iz rok kapitalista v roke delavstva, o tem prihodnosti.

Lokavski.

Društvo »Dobrodelnost«.

Dne 2. julija l. 1918. je bilo ustanovljeno v Trstu društvo »Dobrodelnost«, katerega glavni namen naj bi bil, zbirati sredstva za zgradbo, oz. ustanovo prepotrebnege sirotišča za sirote jugoslovanske narodnosti tržniško-koperske škofije. — Ko pa so prišle za nas popolnoma druge razmere, se je tudi položaj društva nekoliko izpremenil. Delovanje, ki se je jelo prav krepko razvijati, je postajalo, dokler ni skoro popolnoma zaspal in dandanes skoro nihče ne ve, da društvo sploh živi, da še vedno zbira kamenčke za dom ubogih sirot. Naj bodo te vrtice glasen poziv vsem g. poverjenikom. S poverjenostvom so sprejeli i dolžnosti, teh naj se zopet zavedajo! Ne z glasnimi besedami, ampak s tihim, požrtvovalnim delom bomo pokazali ljubezen do svojega naroda. Ako bomo imeli zdrav, zavečen na-

tovariša je dal cesar dovesti pred sodnijo dunajskega mesta. Tu so nemška gospoda raztezali ode bednima hrvaškima kmetoma, tu so jim stiskali e neumnimskim škripcem, ali tudi nemška gospoda so čuli iz ust na pol mrtvih hrvaških kmetov:

»Hoteli smo biti ljudje — svobodni!«
In ko je bilo zapisano črno na belem vse tiranstvo bosnarjev, ko je nepodkupljivi roka, ki beleži usodo sveca, prišla na vožen žig na čelo gospodsko, so lijo in tovariša njegovega zmrvljenih kosti odgnali od cesarske sodnice ter jih pod verigami odpravili nazaj v Zagreb. Leta dni je minulo od Tahove smrti. Gušeti je bil izdihnil v ječi na mučeniških ranah, lija pa je ostal zdrav in njegova glava je padla kot zadnja žrtve kmetkega punta: na trgu svetlega Marka pod mečem krivkornim, kajti hujše mučenje jim je prepovedal cesar, zabranil mu je stražen kes, ki je po kravi sdihi stiskal gospodi srce. Ni zastoj tekla kmetkega kri; plemić je občutil to veliko peč, in prišla je vanj človeška zavest; kmet ni več trpel zverzkim muk.

Se jih je mala pest ječala v ljubljanski ječi,

raščaj, se nam ni baš prihodnosti. Na dele torej!

Kakor že omenjeno, je ustanova »Dobrodelnosti« glavni namen društva. A drugi, rešiti bi, postanski namen, ki pastopa sedaj v ospredje, je podpiranje tržniških revežev jugoslovanske narodnosti. Nihče ne ve, koliko skrite bede in bolesti se skriva po tesnih, temnih stanovanjih našega mesta, kamor je vojna še posebno posegla s svojo kruto roko. Mnogo do-brega je v ta namen storila »Organizacija oskrbe« vojniških vdov in sirot, a ta je sedaj skoro brez vseh sredstev. Društvo »Dobrodelnosti« ji je po svojih močeh prišlo na pomoč ter je v teku enega leta izdelalo po blagajniškem izkazu sledeče podpore: 15 podpor po 10 L, 38 po 15 L, 14 po 25 L, 37 po 30 L, 1 po 35 L, 21 po 40 L, 18 po 50 L, 5 po 60 L, 1 70 L, v skupni vsoti 5025 L.

A tudi »Društva« sredstva so, izveniti nedostatkivosti fondov, namenjenih direktno za sirotišnico, skoro popolnoma usahla. A beda ne bo še tako kmalu odpravljena s sveta.

Zato se obratamo s toplo prošnjo na naše občinstvo, naj se v svoji radodarnosti spomni i »Dobrodelnosti«. Vsa, tudi najmanjši znesek je dobrodošel, vsem darovateljem že vnaprej topli: Bog plači!

Sedež društva se nahaja v ulici Toere bianca št. 19, I. nadstropje.

Živila aprovizacijske komisije

za teden od 17. do 22. majnika 1920.

(Preštipne se št. 5 nove živilske izkaznice.)

Na odmerke:
Testenine: 30 dlog po lir 185 kg;
Riz: 1/2 kg po lir 150 kg;
Kristaliziran sladkor: 10 dlog po lir 6 — kg;
Olie: se ta teden ne bo razdeljevalo, veld stavke uslužbenecv pri kemičnih podjetjih (v tovarnicah in čistilnicah oja);
Posestniki ubožniških izkaznic imajo pravico samo do nakupovanja sladkorja.

Nove izkaznice za nakup kruha.

Naznanja se občinstvu, da peki in prodajalci kruha ne morejo dajati kruha odjemalcem, ki jim ne predlože novih izkaznic za nakup kruha. Kdor še ni dobil teh novih izkaznic se bo moral obrniti na prodajalno, v kateri nahaja puje živila. Vsi prodajalci živil aprovizacijske zadruge morajo izdati svojam odjemalcem nove izkaznice za nakup kruha, katerih si ne sme obdržati pod nikakršno pretvezo, ker bi se drugače kaznovali oblastvenim potom.

Domače vesti.

Na bedasto očitjanje pameten odgovor. N. rimsko poročilo v večernem »Piccolu« od četle boče vedeti, da je vrok sedanji krizi v Italiji i padec Nitija vse drugje, nego se navadno misli, ta vrok da je bil v — Pallaži! Izveniti tri četrtine socijalistov in nekaj ostankov italijanske jugoslovanske pokretov (kdo so neki ti?) da je le vsa zbornica bala, da Scialoja uprizori v Pallaži nekaj strašnega; kajti množnost jugoslovanske delegacije, sestavljene od najrditijih sovražnikov naroda, je pomenjala izjavo za italijansko čustvovanje. Zato da je bilo glasovanje, ki je zrušilo Nitija, glas narodne vesti in narodovega zastopstva, zahtevajoč, naj se pogajanja v Pallaži prekinijo!.. Po »Piccolu« so torej nestrami Jugoslovci dali vrok za zrušenje Nitija! Vsekako pa pomenja za široko evropsko javnost velikansko senzacijo »Piccolove« razkritje, da je v Italiji tudi italijansko-jugoslovanski »specianova«.

Na to bedasto odgovarja — četudi ne naravnost na naslov »Piccola« — milanski »Corriere dela Sera«, ki piše o vroku krize v glavnem takole: »Večina zbornice je bila — kakor se je smelo soditi — za to, da so juduška vprašanje hitre reši! Kako ji je mogla potem priti misel za napad v tako kočljivem trenutku? Pravno vprašanje. Zastoj ičeš danes logike, jasnosti in zmisla za odgovornost! Ne preostaj drugo, nego zadoščeni na politični bistrovost Scialoja, ki mu je velela, da ni odvolil jugoslovanske delegacije, marveč da jo je zaprosil, naj ostane v Pallaži in počaka na rešitev krize! To dejstvo pa povenjuje de neizmernosti odgovornosti Nitijevega naslednika, ako bi hotel razbiti pogajanja v Pallaži ter rikeviti v ketnem. Nihče naj ne skuša za steno notranje politike skrivati pogubne vnanje politike — spletek in izvajati. Ni ga notranjega miru brez vnanje! Ni je vzpostavne narodnega gospodarstva brez iskrene in zaupljive vzpostave vseh trgovinskih zvez, med katerimi pa more in mora biti trgovinska zveza z Jugoslavijo v prvi vrsti! Tu ima »Piccolu« od pametne italijanske stromi odgovor na bedaste, ki jih piše v svoji zagrizenosti in nadutosti: vrolti Nitijevega padca niso bili v jugoslovanski delegaciji, marveč v razorotni političnega življenja v Italiji! Beseda v milanskem listu je jasna: v življenjskem interesu gospodarstva Italije je, da se pogajanja ne razbijajo, marveč dovedejo do povoljnega zvišetka!

Neumne igre. Prejeli smo: Minuli četrtak popoldne sem bil na Trsteniku pod železniškim mostom. Ne daleč od mene in mojeja spremljevalca je nekaj počilo. Kroglja je zvižgala letela baš med nama! Osupnil sem. Pogledal sem deli na ravni in videl nekaj živila, ki se je premikalo. Razločiti se ni dalo, kake osebe so bile. Pozneje sem kakih sto korakov od mesta, kjer sem prej stal, opazil dva fantaila 14 do 16 let. Skrajni gotovo sta ta dva imela kako orožje in se — igrala! Take

hrvaški kmetje Bistrič, Svarč, Drvodelič, Bartolič, Turković in Uskok Marko Nožina, ki ga je bil prijel Josko Turn. Ali neke noči poprej, nego se jim je imela

igre v obljubljenih krajih so zelo nevarne, in prav tako bi človek šel v krstovo deželo radi takih nevarnosti! Opominjam, da je tam v neposredni bližini finančna hiša, ki je pa bila prazna. Treba bi bilo zasledovati poboljšanje in jih, ako bi jih ušlo, strogo kaznovati.

Arcačija klemenista M. Žorža. Z ozirom na to, kar smo je prejeli iz Ljubljane in je bila objavljena v "Edinosti" od 9. t. m., smo napovedali, da objavimo naslednje: Strojovodja južne železnice, Marcel Žorža, se je prostovoljno javil ljubljanski policiji. Ker je bil 7. t. m. popoldne pogreb njegove matere, ga je policija izpustila v svobodo, da se je mogel udeležiti pogrebu, in po končanem pogrebu se je Žorža zopet sam vrnil v zapor.

Koncert v Narodnem domu priredi prihodnjo soboto, 22. t. m., ob 21. gospodična Slavica Mezgečeva, članica slovenskega gledališča v Trstu. Gdč. Mezgečeva, zelo dobro znana igralka in pevka na našem odru, se hoče posvetiti s tem svojim koncertom od tržaškega slavnega občinstva in zapustiti ta svoj rojstni kraj, da zamore nadaljevati svoje študije v Jugoslaviji in se popolnoma posvetiti operi. Iz hvalečnosti do naše mlade umetnice in z ozirom na bogati program, ki ga v kratkem objavimo, je upati najobličnejše udeležbe.

Telovadno društvo "Sokol" na Vrđeli sporoča, da prične v tekočem tednu zopet z redno telovadbo. In sicer se bo vršila telovadba deskega naraščanja v sredah od 18 do 19, telovadba članov istega dne od 21 do 22.30, telovadba dekliškega naraščanja v petkih od 18 do 19 ter telovadba članice istega dne od 21 do 22.30. Pričakovati je, da se priključijo vsi stari člani in članice ter vsi oni, ki imajo veselje do telovadbe. Članarina iznosi L. 1.— mesečno. Člani in članice so naprošeni, da plačajo čimprej zaostalo članarino sestr. Majdi Schmidti, t. č. blaginjevalci. Stareše opozarjamo, da ne pošiljajo svojih otrok k telovadbi pred naznanjenim uro ter strogo pazijo na to, da se vračajo od telovadbe takoj domov. Na ta način jim omejujemo v vsakem oziru nezdravo potikanje po ulicah. — Odbor.

Mestna zastavljavnica. V ponedeljek se bodo predelali razni nadgradeni predmeti serije 145 od št. 5601 do št. 7600, ki so bili sprejeti v avgustu l. 1919.

Kazenski stipendiji. Mestni magistrat poroča: Za leto 1919-1920 se imajo podeliti tri stipendije po 600 lir iz ustanove "Girlandino Grego". Stipendije so namenjene učeniku in odličniku dijake in sicer se podeli 1) ena visokoleto, ki študira na kakem državnem vsučilišču in ki je končal srednje študije na kakšni tržaški mestni licealni gimnaziji; 2) druga mladinci, ki je končal tržaški odelček tukajšnje trgovske pomorske akademije, in sicer za dobo dveh let, v svrhu da se določen v prvem letu lahko posveti višjim trgovskim študijam in da mu bo v drugem letu mogoče vrstiti enoletno trgovsko prakso brez plače; 3) tretja stipendija se podeli nekemu mladincu, ki je završil pomorski odelček tukajšnje trgovske in pomorske akademije, za dobo zakonitega trajanja naučene prakse brez plače, ki je predpisana za polaganje izpita za poročnika trgovske mornarice. Prednje se morajo vložiti na mestnem magistratu do 29. maja 1920. Treba jim je priložiti krstni list, domovnico, učebo list, zadnje šolsko izpisevalno in potrdilo o dovršenju mestni licealni gimnaziji oziroma o dovršenem trgovskem ali pomorskem tečaju tukajšnje trgovske in pomorske akademije.

Medras je pihlil včeraj neko 18letno Petro Menal, stanujočo v Koloniji 190, ki je delala na polju. Prejeli so jo v bolnišnico, kjer se nahaja v nevarnem stanju.

Razne tatvine. — Finančni stražniki so zasledili prednočnega blizu škedenjske livarne nekoli Kola, ho se je ravnal odnikal od kraja. V čolnu sta bila dva človeka, neki Ernest Depangher in neki Josip Delacqua a zraven tega je bilo naloženo vanj 12 kvintalov čistega železa. Možaka sta bila aretirana.

— Nekaj uslužbenec kinematografa "Argus" je našel včeraj jutraj odprt železni zastor. Ko je stopil v kino, je videl, da je bil prevarjen zid, ki ga loči od trgovine Rizzi, v katero so se spravili tatvi šlozi lukajo in odnesli 30 klobukov in 50 parov čevljev v skupni vrednosti 6600 lir.

— Neznani lopovi so vrnili tudi v trgovino Rollinger na Capo di Piazza št. 2. To so je napravili velik nered, škode pa nene, ker so bili pri svojem opravilu najprej moteni.

— Nekaj Ivan Apollonio je sel prodajati dva zastavna lista za svojega prijatelja Ivana Crecchia. Zastavne liste je prodal, a denar je vzel v žep. Bil je aretiran.

Napad na javne stražnike. Ko sta stopala včeraj popoldne, vršit svojo službo, dva javna stražnika po Corso Garibaldi, so ju napadli stiri postopaci Stražnika sta pograbila revolverje in začela se je borba s postopaci. Dveh se jima je posrečilo aretirati takoj, a druga dva sta bila prijeta pozneje. Napadalcu se imenuje Rudolf Ceglar, Miha Drusina, Stefan Corsic in Anton Schinof.

Nesreča z vozom. Voznik Carmine Sorrentini, 53 let star, doma v ul. Belli št. 49, je zadel s svojimi vozovi v ul. dell'Isola nekli drugi voz, ki je prikladal od nasprotni strani in ki je bil poln oglja. Ta voz se je vsled udara sesul in vse oglje se je prevrnilo na Sorrentina, ki je bil lahko poškodovan.

Nesreča z motornim čolnom. Včeraj popoldne se je ugal motor v motornem čolnu kapitana Fraga-coma, v službi pri svetilniku. V čolno je bilo šest drugih oseb. Vseled omenjene nesreče, ki se je dogodila na višini bolnišnice Sv. Jerneja, so morali vsi skočiti v vodo in so se nahajali nekaj časa v resni nevarnosti za svoje življenje. Rešil jih je parnik "Risano", a motorni čoln je zgorel in se potopil.

DOPISI.

Danes popoldne ob 16 se prične na Opčinah veselic dramatičnega odseka pevskega društva "Zvon". Pevske točke bo izvajal "Zvon" pod vodstvom starejšega našega Stjepa Ferlege, ki je toliko let goji našo pesem na Opčinah. Opozorjamo rodoljubne okoličane in meščane na lepi izprehod, ki ga ob tej priliki lahko združijo s posetom te narodne prireditve.

Zborovanje "Slovenskega učiteljskega društva" za Istro, ki se je vršilo 6. majnika v Rimanjih, je privabilo nad 40 učiteljev in učiteljic. Zvezo je zastopal predsednik tovarš Grmek, a hrvaško učiteljsko lov. Medvedić Med učiteljskim je vladalo živahno navdušenje za stanovsko organizacijo. Za predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Venturini, nadučitelj v Borštu.

Se o vsakem načelniku iz Boljuna. Mogoče je vredno in potrebno, da zabeležimo tudi to o našem vsakem načelniku Zobcu, da prejema kot invalid se danes vojno podporo! Ste li čuli ljudje boljši? Nas Zobeč, ko je zdrav korenjak — junak, zmogel za vsako lahko in težko delo, eden najboljših posestnikov v Boljuncu, Zobeč (Roko), ki ni bil nikdar invalid, prejema invalidsko podporo. Vojaki pa, ki so prišli res domov pohabljeni, bolni, ki niso zmogli za delo, ki nimajo svojega premoženja itd. takim se ne nakaže vojna invalidska podpora. Oni pa, kaj se razumemo, kaj se g. Roko, kam jadrano! Priporočam, g. Zobeč, da je mnogo bolj potrebnih od Vas? — Govori se tudi, da je g. Zobeč daroval italijanskim delavcem v opelkarni

enega kosa, da so se baje gostili žnjim, hotel jih s tem pridobiti na svojo stran. To je seveda dosegel, ker vsi večino glasov, ki jih je dobil pri volitvah za vsakega načelnika, so mu dali italijanski delavci, ki so takorekate včeraj privratali iz vseh delov Italije. Aproximacijo v Boljuncu vodi — se razume — tudi g. Zobeč, ker ni nobene osebe več potrebne zasluzka in tako zmogel kot je on. O tem vam bom, g. urednik, kasneje se kaj lepoga sporočil. Danes, vojna nas je nekoliko spametovala, toda ne se dovolji!

Iz Sv. Ivana. V ponedeljek se je vršil občni zbor telovadnega društva "Sokol" v Vrđeli, ki je bil razmeroma dobro obiskan. Po dolgem času se je torej začelo zopet polagoma oživljati to v narodnem oziru velepomembno društvo. Izvoljen je bil nov odbor, ki je sestavljen večinoma iz samih mladih moči, ki so se že precej časa delale na to, da pride uprava v njihove roke. Pričakujemo, da se bodo izkazali vredni zaupanja, ki je bilo stavljeno vanje, ter pomorejo društvu zopet na mesto, ki je nekdanje zavzemalo. Se več: pričakujemo, da to društvo postane res središče vsega svetovalnega narodnega snovanja ter njegova telovadnica zbirališče naših zavednih Svetovalčev in Vrđelčanov. Glavna skrb naj bo posvečena telovadbi, ki naj se goji smotrno. Ne pozabimo da je bodočnost naroda v mladini in naraščanju. Slednjemu je treba posvečati vso skrb, da se že v svoji nežni mladosti ne odnuji ter postane mlačen. Ako se bo na vse to oziralo in se ne bodo gojila cesebna nasprotstva, smo lahko prepričani, da je društvu zagotovljen obstanek in napredek. Delovati pa ni dolžan sam odbor, ampak vsi člani. Pomisliti je tudi, da je društvo brez sredstev, riba brez vode. Vsakdo naj prispeva, kolikor mu njegovi skromni viri dovoljujejo. Predvsem pa je pričakovati, da bo vsak član redno plačeval članarino ter se ne bo blaginjevalarica pritoževala na prihodnjem obnem zboru o neplačevanju ter poročala, da znasa zaostala članarina dvainpolkrat toliko kot plačana. Zbrana je bila tudi lepa svola L. 122.—, kar je jasen dokaz večstranskega razumevanja. Mladina, nate so obrnjene oči vseh. Vašini besedam in obljubam naj slede dejanja! — Član.

Komunisti v Ajdovščini. V nedeljo, 9. t. m., je oznanjeval tr. Tuma, advokat iz Gorice, svoj komunistični evanđelji. Posebno je udiral po militarizmu in ustroju današnji vlad, po brezvestnem, preobitnem zasluzku gospodarjev, kapitalistov napram delavski masi, o dobitku kramarjev itd. Pozabil tudi ni častopisa v zasledenem ozemlju ter je ogujevito streljal posebno na "Goriško Stražo", čes da ga na tako nesramen način opravlja. Dvignil je roko proti nebu ter klical maščevanje. Tudi naš dnevniki "Edinost" mu ni po volji, ter pravi, da je s svojimi kvantami za 50 let nazaj. Pač pa je na mestu komunistično glasilu, tega morda imeti vsak komunist, sicer je "šiga". Ta list vidi vsi srečo v delavstvu ter pogin kramarjev in kapitalizma, kar se zgodi, ko pridejo njegovi bratci boljševiki iz Rusije v naše kraje. In tedaj napočni dan vstajanja, govorniku pa dan plačila za njegov trud. Milostno bo sedel na enoznažnem stolcu (štiri noge so preveč, to je lukusa, dol z njimi) komunistične vlade, s katerega bo delil razne veleposrebe, in njegova milost bo obsevala le delavstvo. Rekel je tudi: "Kdo dela, kdo trpi, a ne zasluži nič: delavec ali gospodar? Kdo si koplje delavstvu iz ust ukrade denar? Gospodar, kdo žnjim. To nas uči komunisti!"

Naj nam dovoli gospod doktor: kdo dela v njegovi advokatski pisarni? Kdo vije honorarje? Ubogi pisar, ki ropota ves dan na pisalni stroji, da ga zvečer parihli bole, ne dobi skoro nič, kdo drug dela nekoliko manj in mu je dovoljeno, da pokadi tuptam še kako cigareto, pa dobi že nekoliko več, sam gospod odvetnik, ki pa prav malo dela, ker bi drugače ne imel časa hujskati ljudstva, pa potegne pravo plačilo. Kje je in se celo komunistar: "Kdor ne dela, naj ne je!" Očitno je odvetniška pisarna g. dr. Tume izjema v komunistizmu!

— Učiteljstvo, duhovščina, uradniki, župani in drugi javni funkcionarji so samo orodje podlih namenov države. Samo pogledite žolo, kaka vzgoja? Sola bi merala izobraziti otroke v najhujšem času popolno, tako da bi tudi njemu bilo pristopno o husno uživanje vraga, kar mu nudi svet, ne pa tako, da n. pr. delavec pleče in ne ve, zakaj pleče, ker samo gospoda pozna prave vice plisnih učiteljev. — To pa to! Taka naj bo vzgoja glede plesa. Govornik, je bil baje par let učitelj v Postojni. Ali so se vrtili. — Vsem enako, vsi smo zemljani in hočemo imeti vac, kar nudi ta svet. Zakaj n. pr. ne pozna delavski otrok užitka glasbe, zakaj se glasba ne poučuje na ljudski šoli, zakaj so le sinovi bogatinov deležni te sreče? — Radi bi vedeli, kaj igra g. govornik ki tudi spada med gospode? Najbrže pozaro, sklade v komunističkem molu, o begu hujskace. — Končno je govoril dr. Tuma o naravnih legi vipavske doline, kam pravzaprav spada ta dolina itd.

Bodisi že tako ali tako, kljub vsemu je treba pripoznati, da je v govornikovi misli marsikaj lepega, seveda samo na papirju. Matematično natančno se da po njih zračunati, kdaj preneha sreča današnjih mogotcev. Da bi se dalo to izvesti, to menda sam sebi govornik ne verjame, kvčemu da bi prišel nov vesoljni potop in bi se gospod doktor pokazal takoj po tem novem vesoljnem potopu ter dal vsakemu, ki bi izstopil iz "Noctove barke", komunističko legitimacijo. Izprememba mora priti, ali taka pač ne, kakor jo hoče dr. Tuma.

Pa še nekaj, in to je glavno. Ne vem, jeli govoril govornik res iz srca, jeli to njegovo prepričanje, ali pa če ni morda — kaj drugaga? Povem odkrito, čudim se, da sme dr. Tuma stotinam pričujočih govoriti v tako revolucionarnem duhu. Ne samo to, da hočemo, da izgine Jugoslavija, t. j. današnji sistem vladanja, temveč tudi Italijo hočemo izpodbiti, Francijo, sploh vse protikomunističke države. Njema se dovoljuje govoriti, kar hoče, nam pa se prepoveduje se celo predavanje domačega zdravnika o sjetiki. Tudi tukajšnjemu dramatskemu krožku se ne dovoli še nad dva meseca nobena predstava. To razlikovanje ta dvojna mera je, kar mi ne gre v glavo, in to je tudi povod, da sem dobro razumel govornika. — Ajdovec.

Jadranski plebiscit. Primamo: U ove dane čitam u "Edinosti" a i u "Puckom Prijatelju" iz Pazina, da je bio za okupirano ozemlje nekakav plebiscit. Osobito me je ganulo, dapače uzrujalo, kad sam čitao u "Puckom Prijatelju" od 29. aprila 1920, br. 18, da je među onih 59 općina, koje su vršile takav plebiscit, uvrštena i općina Bužet. Kao član "odborna" ove općine i to po volji odgovora a moguće, (što bi moralo i da bude) protiv volje naroda, u taj odbor uvršten, najsvetnije javljam pred javnošću, da za kakavgod plebiscit ne nam ja, a niti 96 od sto jugoslavenskih pučanstva ove mestine općine, što imam čast zastupati. Čepinski se odbor sastoji od 10 odbornika, i to od 7 Talijana in 3 Jugoslavena. Taj je odbor imao naposljednju sednicu po znanju potpisano dne 28. junja 1919., a kasnije ne. Moguće, da se je kakva

sednica držala i iza tog vremena, o čemu će možda znati nešto prišli moji kolege i to Funderle Anton, stroyar kova, Sv. Martin kraj Buzeta i Sverko Rok, krcmar i posednik iz Klenovšćaka. Ovoliko do javnog znanja i razvanja. — U Lanišću, dne 6. svibnja 1920. — Josip Puhali, krcmar i posednik, Lanišće br. 19.

Iz soške doline. Nekaj dni sem se prikazujejo razne osebe iz Koroske z vrečico v roki in prosijo milodarov. Služkinja mi je pripovedovala, da jih je bilo preteklo nedeljo toliko, da si jih sploh ni upala odpraviti z milošćino in je rajši duri zaprla. Sam temu nisem oporekal, pač pa sem dva mladeniča poštno nahrlil, tako, da menda ne bo sta več nadlegovala na sličan način svojega bližnjega. Na dotično vprašanje, sta mi izjavila, da sta iz Koroske in da zato prosjčata, ker sta lačna. Moje milošćine nista bile deležna. Pač pa sem jima svetloval naj se vrmeta nazaj in prosita, da jima po vpogledu v krstne knjige povedo, ali niso bili morda se njihovi roditelji ali dedi pristni Slovenci, da doma brusijo bodala proti lastnim krvnim bratom, a tukaj pa iščejo milošćine. Naj se pobotajo z Jugoslavijo, tam bo dovolj dela in pa tudi jela. Potuhnjeno sta se odstranila in odšla vsak na drugo stran. Sam pa s tem junakiškim činom nisem bil nikakor zadovoljen. Tudi takrat, ko je beda najbolj pritiskala na vrata, ko se sam nisem vedel, kaj bo jutri za pod zob, ko sem bil povsed, kamor sem se prikazal, begunska zalega, nisem mogel odreči pomoči, ako sem le mogel. Nikoli nisem gledal na narodnost, še manj pa sem hotel biti patrijotičen. Človekoljubnost me je gnala in tej sem sledil vedno. Zlasti pa za časa unika. — Odsila je truma, ki se je dobro počivila, nekaj tudi pustila a za njo pa druga. Moške so tarnali, da o dva dni na potu, ne da bi kaj pozabili. Poveljnik je popihljal in jih pustil same. Dajala sva soprogo, kar sva imela. Zadnji je bil mlad Dunajčan. Obšel je ob česti in milo tarnal. Bolan na hrvaški grizi. Zapusčen od vseh. Tudi temu sem pomagel in morda rešil življenje. Tudi gorinaavedenih bi ne pustil, ko bi ne bilo na tem, da je za nekakšno deželno upravo na Koroskem skrajni čas, da se zaveda svoje proklede dolžnosti in napravi mir in olajša bedo prebivalstva, ki trpi po nedolžnem. Zapeljivati ko ga v berančije, je po zakonu prepovedano. Kako si pa predstavljajo to oni, ki si drznejo nadei naslov čuvarka zakonov in branitelja javne morale? Prej so hodili Korosci v te kraje iskat pastirjev, sedaj pa hodijo za ta posel popolnoma sposobni v te kraje prosit milodarov. Da je tako stanje nenormalno, uvidevajo menda že sami, ali priznati tega nečejo ali si pa ne upajo. Sramota je pa, da trpinčijo nedolžne ljudi z lakoto samo, da se oni drže na krmilu. Vem, da se tudi v Jugoslaviji ne cedi med in mleko. Dejstvo je pa, da ima Jugoslavija za sedaj prostora za vse prebivalstvo cele Nemške Avstrije, dovolj dela in potemtakem tudi kruha. Najzalogostejše je pa to, da vsi velenenci bivše Avstrije povsed poučarjajo, da je bila skrupnost najboljša, da pa sedaj krečevito drže in hočejo ohraniti zase tudi one, katerih niti poštno preživljati ne morejo. Ne bi li bilo bolje zanje in vse da bi se mirno pobotali in sporazumeli med seboj. O gospoda! Napravite najprej mir. S tem bo odpravljeno bedno stanje vsaj deloma, ker vsojstvo odide, ki sedaj drži in rekvirira vse potrebščine. Ko na tak in sličan način odponorete bedi, potem šele kajste načrte za bodočnost.

V Radgoni je 9. t. m. v ondotni bolnici umrl civilni komisar za Prekmurje, Begomil Beruš, rodom Gorican. Pokojnika so pripehali v Ljubljano, kjer se je vršil pogreb 12. t. m.

Gostovanje članov tržaškega slovenskega gledališča v Tolminu in Kobaridu. Kakor že javljeno, prirede tržaški slov. igralci pod vodstvom g. Simenca na binkoštno nedeljo, 23. t. m., v Tolminu v dvorani hotela Modrijan in na binkoštni ponedeljek, 24. t. m., v Kobaridu, na vrtu gostilne g. Mikoloviča jako zanimiv koncert.

Kdo bo poskrbel za nas? Prejeli smo: To smo tisti zapuščeni med premirno in Wilsonovo črto, Italija je menda že obupala, da bi nas kdaj priključila blaženi domovini dvatisočletne kulture, zato je sklenila — dosledno po tej kulturni tradiciji — da nas opali za tisti 20-odstotni povisek, ki se nam ga je zavezala izplačati z zakonom od 27. nov. 1919. Da ustmene obljube teh dedičev Rima niso vredne pipe italijanskega tobaka (kaj šele bosenskega!) to je že oglejana reč: da pa tndi slovensko podpisane in proglašene zakone natihoma povlačijo, čež, da so se v preveliki dokozročnosti prenašli, to meji, ne na codex iuris civilis, temveč na zbirko zakonov komunističke ex-države. Peljemo se torej z ekspresom v zanižanje zakonov in zanižanje države. Le pogumno naprej, gg. Nitti, Mosconi e compagnia bella, vožnjo boste plačali sami, kadar se vlak ustavi. Mi pa iz teh političnih vic kličemo tistim, ki imajo srce za slovenski rod: rešite nas iz tega nevdružnega brezzakona, dokler je še čas, dokler ne zavirna na razvalinah našega blagostanja rdeča zastava anarhije. Od barbarizma "figo iustitia" se želimo povrniti k stari latinščini: fiat iustitia.

Pipčarstvo in pipčarji.

Pipčarji za moške podružnico CMD: Namesto venca na krsto pok. Alojzju Bolčiču iz Očikle št. 42 daruje očiška mladina L. 50.80.—. Po pipčarju Pirjevec, ker je videl pipec 2.—. Jenko in Hodnik po pet za uslugo 10.—; iz pušice Kons, društva v Rojani L. 12.50 in K jsl. 3.49, iz pušice pri žiberni L. 23.50 in K jsl. 10.—, Pepo 5.—; ta tolski Drejek zaradi slabe telefonade 5.—; Tone iz obse-denega za razglednice 8.—, Gustel brez njega 1.—, nepipčar žnjim 1.—, Zorko, ker ga bo jutri pokazal 1.—, frekventantje filozofske fakultete 10.—, 300 hudičev 2.—, demogella 5 dinarjev, demogella 2.—, Jaka, ker je vmes kričal 2.—, naš ta kruljev Drejek, ker je poučgal 2.—, alievio reksum, ker je najboljši kričal 2.—, Zorko, ker je močje poslušal 2.—, Tonče, ker je protestiral 2.—, Lezar, ker je začudeno gledal 5.—, kapobanda, ker jih ni ven vrčel 3.—, torbar 3.—. Skupaj v tem izkazu L. 154.—, dinarjev 5.— in K jsl. 13.49. Denar hrani uprava.

MALI OGLASI

PRODA SE HISA z dvoriščem ob cesti, na lepem prostoru. Poizve se v Tomaju 108, ali v Trstu Pendice Scorcola 492, v trgovini. 649

PRODA SE harmonika in gramofon ulica Ferriera 21, dvorišče. 651

KOZI, mladi, plemenite pasme, se prodaste, ne mesarjem. Salma di Greta 11. 652

KOZA Z MLADIČI na prodaj. Sv. Marija Magd. Zgoranja 509. 653

LEPI KLOBUKI ZA BIRNO od 19 lir naprej, Zgoranja Orette 716, vrata 6. 654

"MORANA" je prepoznano najboljšo sredstvo za uničenje stenic, ne škoduje opravi, ne tkanini. Razprodaja po mirodnih cenah. Glavna zaloga Skrinjar, ul. Castaldi 4, I. nadstropje. 655

STEKLENICE od 50 do 100 gramov kupuje Skrinjar, ul. Castaldi 4, I. nadstropje. 656

BARVANJE in čiščenje na suho, barva in čisti izgotovljene oblike in razne dele. Arturo Pelizzaro, filialka ul. Salice (prej trg Barriera), delavnica ul. Tesa št. 48. 657

NOVI SIVALNI STROJI raznih vrst, kakor tudi strojne šivanke po najnižjih cenah se dobivajo privatno v Gorici, ul. Cesare Lombroso 15. 658

IŠČEM blaginječarko za brivski salon. Oglasiti se v nedeljo od 11 do 12 ul. Milano 29, vrata 5 Josip Jerman. 649

NATAKARICA se sprejme pod jako ugodnimi pogoji. Nastop takoj. Kavarna in restavracija "Soča" v Tolminu. 4000a

DEČKA slovenske družine, ki bi imel veselje do te obrti, sprejemam kot učenca. Kavarna in restavracija "Soča" v Tolminu. 4000b

GOSTILNAR išče službo v gostilni kot vodja, s kavcijo, v mestu ali okolici. Kadič, kavarna "Olimpo". 660

TRGOVSKI POMOČNIK, jestvin in kolonijalnega blaga, vešč več jezikov, išče službo. Gre tudi na deželo. Ponudbe na inšeratni oddelek "Edinosti" pod "Ivan".

PIANINO, črn, v dobrem zunanem in notranjem stanju, melodičen glas, se proda. Corso Garibaldi št. 33, vrata 4. 562

GOSPOD, poštni mladenič, v dobri službi, želi znanja v svrhu žemive z gospodično lepega vedenja, 28—38 let staro, neomadeževane preteklosti. Resne ponudbe pod "Resnica" na inšeratni oddelek "Edinosti".

KUPUJEM VREČE in cunj. Molingrande 20. Babič. 623

DOHOD KLOBUKOV za birno od 25 lir naprej ter slamatih modelov za gospe, zadnja novost. Modni salon, Morguli & Corti, Corso Garibaldi št. 28. 641

V NARODNEM DOMU pri Sv. Ivanu se toči izvrsten kraški teran iz Šepulj. 562

KDOR BI VEDEL kje se nahaja Franc Klevišar, prosim da to naznani na naslov: Neža Dolenc, ul. Molin a vento št. 21, I. nadst. 644

IŠČE SE zanesljiva služkinja za vsa hišna dela. Naslov pove ins. odd. "Edinosti". 648

PEKARNA NA PRODAJ Sežana 44, Andrej Macarol, pek. mojster. 645

HISA, s 3 stanovanji in vrtom na zelo prometnem kraju, priprava za vsako trgovino v Mariboru, se proda ali zamenja s kako drugo v tržaški okolici. Naslov pove ins. odd. "Edinosti". 640

35LETEN GOSPOD, samski, v stalni službi, čedne zunanjosti, prijaznega značaja, z vsobšno opravo in nekaj fitečakov prihranjenega denarja, se želi seznaniti v svrhu ženitve z gospodično ali vdovo od 25 do 35 let, pridno gospodinjico. Pisemne ponudbe na inšeratni oddelek "Edinosti" pod "Stroga tajnost". 635

ZLATO, srebro, krone, plača po najvišjih cenah Periot, ul. S. Francesco št. 15, II. n. 417

KROJACNICA Avgust Štutur ul. S. Francesco d'Assisi št. 34, III. je edna dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

KLAVIR ali pianino, tudi potreben poprave, se kupi v vsakem kraju. Pisati na naslov: Carlo Cauer, Trst, ul. Solitario 25, III. 508

ANGLESKI in francoski jezik se uči na CM šoli na Acquedotto 20, in v ul. Boccaccio 3, vrata 14. Otvoritev posebnih tečajev za odrasle in deco ter trgovsko korespondenco.

Ivana Latin roj. Fabian naznanja v svojem in v imenu svojih otrok ter odsotnih ostalih sorodnikov vsem prijateljem in znanem, da je njen ljubljani soprog oziroma oče, gospod

Jurij Latin

trgovec

danes, 15. t. m. ob 21. zvečer, v 32 letu svoje starosti, po kratki in mučni bolezni preminul. Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil v ponedeljek, 17. t. m., ob 15 iz hiše žalosti v ulici Bonomo št. 13.

Trst, dne 15. majnika 1920.

Prvo pogrebno podjetje Zimolo, Trst, Corso 41.

MOTORNKO KOL "WAPPEKEN" tip v anšlojšem stanju, na tri prestave in pralni tek, z novo pnevmatikto ter vso opremo se proda. Ogleda se lahko pri M. Rovani, Col pri Vipavi. Cena po dogovoru. 3391

SREBRN DENAR kupujem po najvišjih cenah v vsaki množini. Pridem lahko ponj. Alojz Povh, Garibaldijev trg št. 3 (prej Barriera). Tel. 329. 3341

RESTAVRACIJA OZBIČ se priporoča cenj. gostom z izvršnim kraškim teranom in vipavskimi vini. Peter Hussu. 613

VSAKOVRSNE vreče kupuje G. Margon, ulica Torre bianca 13, zaloga vreč. 613

PIANINO ali glasovir, tudi potreben poprave, kupim v vsakem kraju po najvišji cen. Mirodnica Zigon, Trst, ulica XXX. oktobra št. 8. 527

PLESNI VENČEK

se bo vršil danes, v nedeljo, 16. majnika v spodnji dvorani Narodnega doma

Začetek točno ob 19.30.

VODITELJ.

ZOBOZDRAVNIŠKI KABINET

VILJEM TUSCHER

ulica XXX. oktobra št. 13

ostane zaprt do 5. junija.

Plesna zabava

se vrši danes, v nedeljo

v dvorani konsumnega društva v Rojani.

Začetek ob 17.

Podružnica v Trstu, ul. del Toro št. 10. — Telefon 31-72